IETS OVER SPIONNAGE EN GEHEIMSCHRIFT

é, wat is dat? Spionnage?" denkt de Panorama-lezer en zijn neusvleugels trillen, want dat woord werkt op den tegenwoordigen mensch als de roode lap op den stier. In dezen tijd vol agitatie voelt ieder Nederlander zich verplicht den een vreemde taal sprekenden onbekende wantrouwend aan te zien en hem, die de moderne talen vlot spreekt en zich bovendien in het bezit van een Duitsch buikje of gladgeschoren Engelsch gelaat verheugen mag, tot een spion te degradeeren.

Het spijt ons, den belangstellenden lezer in deze te moeten teleurstellen: ons is geen enkel nieuw spionnagegeval bekend. We gebruikten het woord slechts om uw aandacht te trekken, zooals de marktventer zijn bel of trompet bezigt, om de verschillende marktbezoekers naar zijn stalletje te lokken. Er is evenwel nog een tweede oorzaak, waarom wij het woord „spionnage" noemden, namelijk, omdat ze in onverbrekelijk verband staat met ons eigenlijk onderwerp: *het Geheimschrift*. Zonder geheimschrift is spionnage in de meeste gevallen onmogelijk, zouden de vaak met levensgevaar verkregen inlichtingen niet de bureaux van den Geheimen Dienst bereiken. Het geheimschrift is het zenuwstelsel van den spionnendienst.

Vertrouwende dat de Lezer omtrent dit belangrijke onderdeel van het vooral in dezen tijd zoo op den voorgrond tredende spionnagestelsel gaarne een en ander zal willen vernemen, hebben we met genoegen de uitnoodiging van de Redactie van „Panorama" aanvaard, om hieromtrent „iets" mee te deelen. We zeggen „*iets*", omdat over het geheimschrift een boekdeel te vullen zou zijn. De Redactie, in haar moederlijke bezorgdheid voor haar lezers, heeft ons slechts toegestaan hieraan een tweetal artikelen te wijden; een besluit zeker te loven in een tijd, waarin het beroep, de betrekking, het ambt, of hoe men 't noemen wil, van spion opgeld doet en niet zelden met een ministerstraktement gehonoreerd wordt.

Het rolschrift zooals het verzonden wordt.

Het rolschrift op de rol.

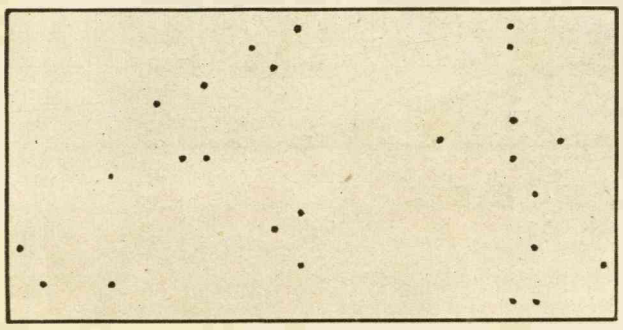
Ten einde dus onze achtbare lezers niet in verzoeking en daardoor ons dierbaar vaderland in gevaar te brengen, zullen we uit ons geheimschriftmateriaal slechts hier en daar een greep doen en dát uitkiezen, wat ons voor den „Panorama"-lezer het meest interessant lijkt.

* * *

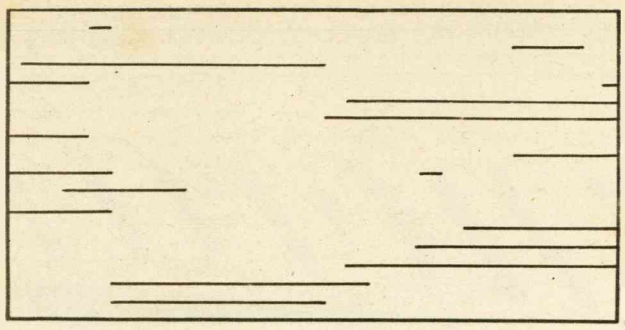
Het geheimschrift kan worden beschouwd als een grafische uitbeelding van een van 's menschen meest verbreide ondeugden; namelijk: de zucht om te bedriegen. En daar deze ondeugd zoo oud is als . . . als het menschdom zelf, daar ligt het voor de hand dat de kunst van het geheimschrift (want een kunst is het!) ver in de grijze Oudheid haar oorsprong vindt.

Naarmate de mensch in beschaving toenam, werden ook ('t is treurig, maar waar!) de middelen, waarvan hij zich bediende om anderen te bedriegen, verfijnder, vernuftiger! Hiervan wordt ieder overtuigd, die de geschiedenis van het geheimschrift nauwlettend bestudeert; en zelfs de losse grepen, de enkele voorbeelden, die we hier uit de historie zullen te voorschijn halen, zullen onze lezers in verbazing brengen over de ingewikkeldheid der systemen en de vindingrijkheid der menschen, die ze samenstelden.

Het geheimschrift is gevoeglijk in twee groepen te scheiden; n.l. in *systemen die kennelijk en voor ieder het karakter van geheimschrift dragen* en daarom in oorlogstijd niet kunnen worden toegepast en *systemen, waaraan op het eerste gezicht niet het minst te zien is, dat het geheimschrift is*, die er zeer onschuldig uitzien en zich daarom er bij uitstek toe leenen om in een tijd als dezen door spionnen te worden toegepast.

Het Inktvlekschrift.

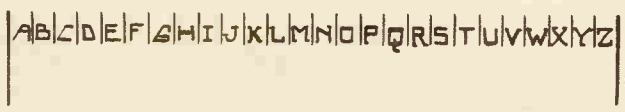
Het Lijnschrift.

We zullen, met terzijdestelling der chronologie, deze indeeling als de voor een populaire behandeling meest geschikte hier volgen en beginnen dus met:

I. GEHEIMSCHRIFT DAT DUIDELIJK ALS ZOODANIG TE HERKENNEN IS.

Wanneer voor het eerst geheimschrift werd toegepast, is niet met zekerheid bekend, wel, dat bij de oude Grieken en Spartanen een Band- of Rolschrift gebruikt werd, om geheime berichten over te brengen, en uit het nog zeer primitieve van deze methode is wel het besluit te trekken, dat we hier een der vroegste vormen voor ons hebben. Het bestond hierin, dat men rondom een houten rol een papyrusband wond, daarop de geheime boodschap schreef (Zie Afb. 2), daarna den band afrolde, rechttrok en verzond. Alleen degene die een houten rol van *precies dezelfde dikte* bezat, was in staat het schrift te ontcijferen, zooals dat op den band (Zie Afb. 1.) voorkwam.

Ten tijde der Romeinsche keizers had zich het geheimschrift reeds zeer ontwikkeld; Julius Caesar o. a. gebruikte een „Sleutelwoord-systeem", dat voor weinige jaren, hoewel verfijnd, nog bij de Russische Nihilisten in gebruik was. We komen hierop in ons tweede artikel terug en gaan maar dadelijk over tot de verklaring van een tweetal zustermethodes, die in Afb. 3 en 4 zijn weergegeven; het zijn het Inktvlek-[1]) en het Lijnschrift. Ze zijn beide zeer eenvoudig, en met behulp van den eronder afgedrukten alphabetischen sleutel is het bericht: *De vijand zond versche troepen* gemakkelijk te ontcijferen.

Sleutel waarmee het Inktvlek- en Lijnschrift gelezen wordt.

Ingewikkelder is het Tweeletterschrift [1]), (Zie Afb. 6), dat in den Fransch-Engelschen oorlog van 1627 gebruikt werd. Om dit schrift te ontcijferen, moest men gebruik maken van een kaart met 49 vakken, waarop tweemaal het alphabet voorkwam; de *i* en *j* benevens de *u* en *v* hadden, zooals dat in het latijn vaak voorkwam, elk één letterteeken. Het was niet mogelijk dit schrift te lezen, zonder te weten welke sleutelwoorden door de correspondeerenden waren gebruikt. Wij bezigden voor onze hieronderstaande geheime boodschap:

Het Tweeletterschrift.

RPLSUNUENRRSAPSUDPDRUNSPNIRPUENURULIUSDN

de sleutelwoorden: *Rusland* en *Pruisen* en na deze bekentenis zal het den scherpzinnigen lezer niet moeielijk vallen het geheim te ontsluieren, want nu zien we dat RP = *a*; LS = *b*; UN = *o*; UE = *n*; NR = *n*; en zoo voortgaande komen we tot de ontdekking dat het geheime schrift den volgenden wereldwijzen raad inhoudt: *Abonneert U op Panorama*! Een raad, dien onze Lezers zeker niet zullen nalaten, zooals dat trouwens bij geheimen behoort, onmiddellijk aan hun vrienden en kennissen mee te deelen.

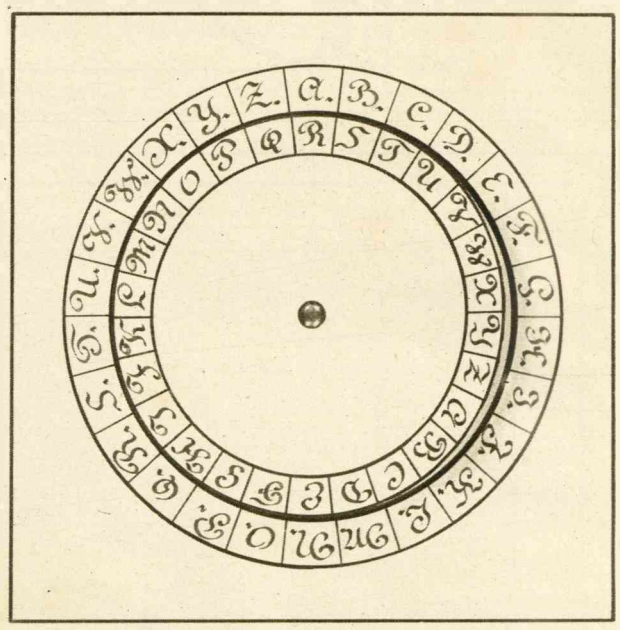
Veel overeenkomst met het Tweeletterschrift heeft het Ladder- en Rondselschrift, waarvan de foto's 7 en 8 een voorstelling geven. Om het volgende bericht:

AR TXV WKNC CNADP 3 SKT COR PK UXXKYZKKXKT 8 IL XMCIR HC MTCPYJ

te kunnen lezen, ga men als volgt te werk:

De mededeeling begint met de letters A R, d.w.z. de A van den buitensten cirkel is gelijk aan de R van den binnensten. Het binnenste rondsel wordt dus zóó gedraaid, dat deze letters onder elkaar staan. Nu gaat men verder en ziet dat T = *k*; de X = *d*; de V = *m*. Aldus vervolgend krijgt men van de drie eerste lettergroepen de woorden: *kom niet terug*.

Nu stuit men echter op het cijfer 3. Wat is dat? Dit beteekent dat men het rondsel 3 letters naar links moet draaien, waardoor de U onder de A komt te staan. Nadat men de volgende vier lettergroepen heeft ontcijferd en de woorden: *men wil je arresteeren* verkregen heeft, doet men met cijfer 8 weer als te voren bij 3 en krijgt het slot: *en zoekt je overal*.

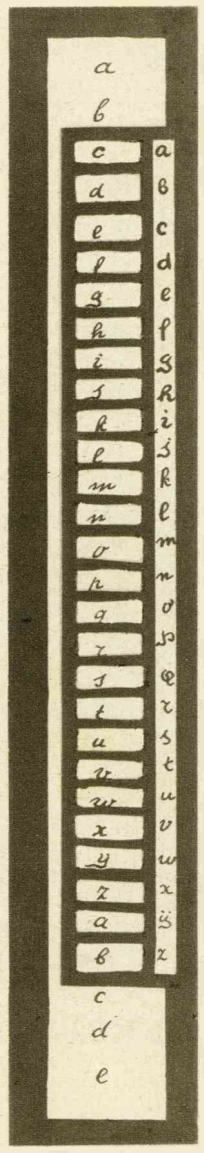
Het Rondselschrift.

Bij het laddersysteem gaat men op dezelfde wijze te werk.

De tot nog toe besproken systemen werden alle gevormd door het kunstig samenstellen van *letters*; daarnaast ontwikkelden zich echter ook andere, waarbij het geheim in den vorm van *cijfers* werd weergegeven.

In het cijferschrift bestaat nog grooter verscheidenheid dan in de letterschriftmethodes. We zullen, wijl dit tot goed begrip van wat nog volgen zal voldoende is, slechts één voorbeeld van cijferschrift geven en kiezen daartoe het reeds in de zestiende eeuw bestaande negen-cijferschrift, waarvan wij op de pagina hiernaast een afbeelding geven.

Men ziet dat elk dezer cijfers, die men ook in een andere volgorde plaatsen kan, drie letters vertegenwoordigde die elk werden aangeduid door boven het cijfer een punt, twee punten of geen punt te plaatsen of in plaats van punten de cijfers door te slaan met 1 of 2 schrappen. Het laatste vakje in de code was blanco en het daarin voorkomende cijfer diende om de ruimte tusschen de woorden aan te geven, of om het ontcijferen van het schrift te bemoeilijken.

Het Ladderschrift.

Tot goed begrip laten we hieronder een mededeeling in cijferschrift volgen,

. . . . . .
477594349569742847894389
. . . . . .
2895694231895533892741877l

waarvan de beteekenis is:

Veel wat mij duister was,
Is mij thans klaar geworden,

wat de lezer na gebruik van de code in Afb. 9 zeker wel zal beamen.

Hoe vernuftig aan onze Lezers de hier besproken systemen mogen toeschijnen, toch zijn ze nog zeer primitief, wat niet te verwonderen is, wijl de jongste toch reeds een drietal eeuwen oud is. Hun alle kleeft het groote gebrek aan, dat ze zelfs aan den niets vermoedenden leek hun karakter als geheimschrift openbaren en dus in oorlogstijd niet kunnen worden toegepast.

Dit euvel, als we het zoo noemen mogen, werd overwonnen, toen men op het denkbeeld kwam, het letterschrift met het cijferschrift te combineeren, een kunst waarin vooral de Nihilisten het bijzonder ver gebracht hebben.

Zoo ergens, dan was in Rusland, het land van de permanente intrige, de plaats, alwaar het geheimschrift zich tot zijn meest volmaakten vorm moest ontwikkelen. Daar zijn eeuwenlang de scherpzinnigste geesten onder regeerders en samenzweerders werkzaam geweest, om elkanders aan-